

FREDNINGSVÆRDI ER

TRANEKÆR

LANGELANDS KOMMUNE

Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

01.09.2015
Nanna Secher Larsen
2013-7.82.07/482-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Langelands Kommune
Slotsgade 82-88, 5953 Tranekær
Tranekær
1918. Udvidet 1994.
*Den tofløjede hovedbygning
(middelalder, 1720'rne, stærkt
ombygget 1862-63 af N.S. Nebelong),
teaterbygningen, herskabsstalden og
vognladen (ca. 1800 muligvis
Andreas Kirkerup) samt
thepavillonen.*

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Tranekær ligger i den nordlige del af byen Tranekær på Langeland, hvor landevejen passerer tæt forbi det samlede anlæg. Hovedbygningen ligger tilbagetrukket fra landevejen på en høj borgbanke. Opkørselsvejen til hovedbygningen er en allé, der stiger stejlt og slår et knæk, før den ender på den østvendte gårdsplads. Nedenfor borgbanken ligger teaterbygningen og herskabsstalden overfor hinanden og vinkelret på landevejen, og imellem de to bygninger er et stort åbent, græsbevokset areal, der tidligere har fungeret som ridebane. Syd for herskabsstalden ligger vognladen. Tranekærs park breder sig over et stort område øst og syd for borgbanken og omfatter Borgsø, der ligger nordøst for borgbanken. I parken mellem borgbanken og søen ligger en tepavillon. Området, hvorpå alle disse bygninger ligger, er omgivet af vandfyldte voldgrave, der er forbundet med Borgsø.

Hovedbygningen består af to grundmurede, vinkelbyggede fløje, der begge er to etager høje. Den nordre fløj er bygget over en middelalderlig kælder. Bygningen hviler på en høj sokkel af kampesten, der er med til at udligne terrænets niveauforskelle. Ved vestfløjen er soklen udvidet til et plateau, hvorpå fløjen er placeret, således at der dannes en lang terrasse langs vestfløjens gårdside og sydgavl. Tagene er stejle heltage hængt med røde vingetegl, i tagfladerne sidder en række tætsiddende kviste, og i rygningerne sidder fem skorstenspiber med sokkel og krave. I den vestvendte tagflade ses endvidere et antal ældre tagvinduer og enkelte nyere ovenlysvinduer. Gavle og kviste er prydet med blændarkader og kamtakker. Murværket er pudset og rødkalket og afsluttes under tagudhængen af en trukket, hvidkalket gesims. I hjørnet mellem de to fløje er et ottekantet trappetårn med udkraget krenelering med pinakler og et skiferklædt spir med vindfløj. Ud fra nordfløjens

Tranekærs hovedbygning.

østgavl er der bygget en lavere, toetages portbygning med blændarkader og pinakler, nederst er en portgennemkørsel, hvorigennem opkørslen til gårdspladsen løber. Ved vestfløjens sydgavl er en grundmuret havestue med balkon øverst, og der er udbygget en rund, enetages karnap med blændarkader ved vestfløjens vestre langside, ovenpå hvilken, der også er en balkon. Hoveddøren i trappetårnet er en oprindelig tofløjet dør med fyldinger med et overstykke med våbenskjolde. Den sekundære dør til kælderen er en nyere bræddedør med ældre beslåning. Havestuens dør er ligeledes en oprindelig dør med et glasparti i øverste del og et rundbuet overvindue. Hoveddøren i trappetårnet og den sekundære dør i nordfløjen har begge trukne, pudsede indfatninger. Vinduerne består overvejende af kostpostvinduer med opdelt underammer, men der ses ligeledes etrammede vinduer med ni ruder i kvistene, samt et og torammede vinduer med en eller to ruder i hver ramme i portbygning og kælderetage. I havestuen er tillige rundbuede vinduer. Alle typer vinduer er primært ældre.

I det indre er kælderen under nordfløjen indrettet med en fordelingsgang med adgang til mindre rum og et stort gennemlyst rum mod vest. Kælderetagen er indrettet til godskontor og mindre opbevaringsrum, fyrrum og installationsrum. Den høje stueetage rummer hovedbygningens repræsentative rum, herunder en række stuer en suite i vestfløjen, og i nordfløjen findes spisesalen, kaldet riddersalen, en mindre spisetue, anretterkøkken, fordelingsgang og bitrappe. På første etage findes en privat lejlighed i vestfløjen med tilhørende nyere køkken mod nordfløjens vestgavl. I nordfløjen giver en fordelingsgang adgang til en række gæsteværelser, hver med eget toilet og bad. I tagetagen er de tidligere tyendeværelser ligeledes indrettet til gæsteværelser i nordfløjen og til børneværelser i vestfløjen. Spidsloftet er uudnyttet og anvendes til opbevaring. Her er den ældre tagkonstruktion synlig, og der er fast undertag under en stor del af tagfladerne, mens der også ses tætning af tagstenene med skum.

Hovedbygningens interiører er præget af en ældre og traditionel materialeholdning. I kælderen ses et ældre terrazzogulv, og flere gulvflader er tæppebelagte, det middelalderlige murværk med spor efter ombygninger er hvidkalket, mens loftets middelalderlige bjælkelag er synligt og har glat pladebeklædning imellem bjælkerne. Der ses i kælderen tillige flere barokke enfyldingsdøre med tilhørende gerichter. Stueetagens talrige repræsentative stuer er præget af en stor ombygning i 1859-1862 med mønsterlagte parketgulve, plankegulve, tapetserede eller pudsede vægge, panelering i form af brystningspaneler og helpaneler samt pudsede, hvidtede lofter med rig stukatur eller stukprofiler. Dørene er oprindelige fyldingsdøre med tilhørende gerichter og overstykker, hvoraf flere er udført i mørke træsorter. Nogle stuer er udstyret med

et inddækket bjælkelag med udskårne kopbånd, ligesom den oprindelige, lidt dunkle farveholdning med guldstaffering er bevaret i flere stuer og i den store spisesal. Første etage er ligeledes præget af en traditionel materialeholdning med ældre brædde- eller parketgulve, pudsede vægge, pudsede lofter med stukkatur og oprindelige fyldingsdøre med tilhørende gerichter. Dørene er fra ombygningen i 1859-1863, men her ses også barokke enfyldingsdøre. Gæsteværelserne i nordfløjen er moderniseret i nyere tid, hvor hvert værelse har sit eget individuelt tilpassede badeværelse, der er nænsomt tilføjet i de ældre interiører. I tagetagen er materialeholdning ligeledes ældre og traditionel. Vægge og lofter er pladebeklædte, malede eller tapetserede, og dørene er ældre fyldingsdøre med tilhørende gerichter. Her er de ældre inspektionsluger til undertaget bevaret samt de oprindelige, indbyggede linnedskabe.

Trappetårnet rummer hovedbygningens hovedtrappe, der er oprindelig vindeltrappe fra den store ombygning omkring 1859-1863. Trappen har opsadlede trin, og vangerne mod den runde durchsicht er prydet med rosetter og fyldinger og der er pudset under løbene. Gelænderet har slanke, støbte jernbalustre og en hvidmalet håndliste. Trappetårnets vægge er pudsede og malede.

Tepavillonen er en lille bindingsværksbygning over en kvadratisk grundplan. Pavillonen hviler på et bredt, støbt fundament og bærer et svajet pyramidetag, der er beklædt med tagpap. Øverst ses en metallanterne med spir. Taget har et stort udhæng, der bæres af træstolper og som overdækker en smal, flisebelagt terrasse omkring tre af bygningens sider. Tagkanten er prydet med en udskåren tungebort af træ. Bindingsværket er kalket rødt over stok og sten. Bagest ved den vestre side er der indgang til et lille, separat rum gennem en ældre revledør. Bygningens døråbning og de store vinduesåbninger er alle spidsbuede. Døren er tofløjet og har detaljerige fyldinger nederst. Vinduerne er oprindelige og etrammede og er ligesom dørens øverste del diagonalt opsprossede. Dør, vinduer, træbort og stolper er alle grønmalede. Tepavillonen har tilhørende, detaljerigt udførte bænke, der ligeledes er grønmalede.

Tepavillonen rummer et rum med mønsterlagt brædegulv, hvidkalkede vægge over stok og sten, mens loftet er pudset og malet som et trompe l'oeil, der synes at illudere en udspændt, hvælvet teltduk omkring loftets midtstillede stukroset.

Teaterbygningen er en ni fag lang, enetages, grundmuret længebygning. Bygningen har ingen synlig sokkel, murværket er pudset og gulkalket, og bygningen bærer et stort mansardtag, hængt med røde vingetegl. I rygningen sidder to ældre, gulkalkede skorstenspiber med sokkel, bånd og krave. I mansarden ses fire små

Tepavillonen.

kviste med ældre, opsprossede vinduer i hver langside og en kvist over hver gavl. Murværket afsluttes under tagudhænget af en trukket, hvidkalket gesims. I bygningens midterste fag er en kurvehanksbuet portåbning, der mod syd lukkes af en ældre, tofløjet revleport, der er brunmalet. Portrummet er pigstensbelagt, væggene er bindingsværk kalket over stok og sten, mens bræddeloftet har synligt bjælkelag. Der er indgang til bygningens vestlige og østlige del gennem henholdsvis en ældre tofløjet fyldingsdør og en tofløjet bræddedør. Vinduerne er ældre, torammede vinduer med seks ruder i hver ramme. Vinduerne i stueetagen er hvidmalede, mens kvistenes vinduer og portrumets døre er brunmalede.

Teaterbygningen.

Teaterbygningens indre er indrettet til butik vest for portrummet og en lejlighed mod øst. Der var ikke adgang til lejligheden ved besigtigelsen, hvorfor denne ikke beskrives i det følgende. I butikken ses foruden nyere, lette skillevægge, støbte gulve, pudsede og malede vægge samt bræddeloft med synligt bjælkelag.

Herskabsstalden er en trelænget, enetages, grundmuret bygning, der består af en hovedlænge med to korte sidelænger mod nord. Bygningen hviler på en pudset sokkel, der afsluttes af et trukket, profileret bånd. Bygningen bærer heltage af røde vingetegls med halvvalmede gavle, og der sidder en ældre, gulkalket skorstenspipe med sokkel, bånd og krave i rygningen over hver sidefløj. I den sydvendte tagflade er to mindre høgab med brune revleluger samt en bred gavlkvist over midterfagene. Mod nord er hovedfløjens midterfag fremhævet i en midtrisalit med en trekantfrontispice. Sidefløjenes gavle er mod nord prydet af buede frontispicer. Murværket, der er sprutpudset i en grå nuance, afsluttes under tagudhænget af en trukket gesims, der ligeledes følger frontispicernes forløb. Samtlige murdetaljer, herunder gesims, indfatninger, bånd fordakninger og konsoller er gulkalkede. Der er indgang til bygningen gennem en ældre, tofløjet port med fyldinger et rundbuet overstykke, der sidder i midtrisalitten mod nord. Indgangspartiet er fremhævet med en pudset indfatning samt en konsolbåren trekantfordakning. Der er ligeledes indgang til den vestlige sidefløj gennem en nyere, tofløjet fyldingsdør udført af en mørk træsort. Et lignende indgangsparti ses i sidefløjen mod øst. Mod syd ses en blændet portåbning i midterfagene. Portåbningen sidder i en pudset indfatning, og midterfagene er fremhævet med pudsede kvadre. Bygningens vinduer vender primært mod nord, øst og vest og består af nyere, korspostvinduer med opdelt underammer. Samtlige vinduer er hvidmalede, og vinduerne har pudsede indfatninger.

Herskabsstalden.

I det indre er herskabsstalden indrettet til restaurant, hvor der er industrikøkken i den vestre sidefløj, mens den østre rummer gæstetoiletter. Indretningen i øst- og vestfløj er nyere og præget af nyere overflader. Hovedfløjen er indrettet til serveringslokale. I

hovedfløjen er en stor del af det oprindelige staldinventar bevaret i form af hestebåse langs den søndre langside. Materialeholdningen er primært ældre og traditionel med ældre klinkegulve med grebning, pudsede og gulkalkede vægge og et ældre, listebeklædt loft med synligt bjælkelag med profilerede og dekorativt bemalede inddækninger. Loftets træværk står malet i en varm, gylden nuance. Den søndre væg har en oprindelig marmorbeklædning i to tredjedels højde. Spiltorvene har bevarede krybber og inddeles af dekorativt udformede støbejernsstolper, brædebeklædning og støbejernsgitre med forsirede mønstre. Over hver bås er de ældre navneskilte bevaret. Ud for portene mod nord og syd er der opsat nyere, hvidmalede vindfang, ligesom der også står en nyere bar langs sydvæggen.

Vognladen er en 17 fag lang, enetages længebygning opført i brunt opstolpet bindingsværk med gulkalkede tavler. Bygningen hviler på en sokkel af marksten og bærer et helvalmet tag af røde vingetegl. I tagfladerne ses mod nord et høgab, der lukkes af en ældre, tofløjet og brunmalet revleluge og i den søndre tagflade er enkelte ældre tagvinduer. I den nordlige langside ses ni revleporte med båndbeslag, der alle er brunmalede. Mod syd ses udelukkende ældre, halvcirkulære og sortmalede vinduer.

I det indre er bygningen inddelt i en række gennemlyste rum, der primært har været anvendt til garager og vognporte og som i dag anvendes til opbevaring. Rummene har støbte gulve og teglgulve af gule sten lagt på kant samt bindingsværksvægge kalkede over stok og sten, pudsede og kalkede lofter, pladebeklædte lofter eller bræddeloftet med synligt bjælkelag.

Vognladen.

— BYGNINGSHISTORIE

Tranekær blev opført på fundamentene af en kongsborg fra 1200-tallet. Middelalderborgen var oprindelig firefløjet omkring et lukket gårdrum, og i midten af borggården stod et højt tårn. Den høje borgbanke var omgivet af vandfyldte voldgrave på alle sider, hvilket gjorde borgen særdeles svær at indtage.

Tårnet blev nedrevet i 1600-tallet og fløjene i syd og øst blev nedrevet i 1720'erne, mens vest- og nordfløj blev gennemgribende ombygget og istandsat. De kamtakkede gavle blev ændret til helvalmede tage, vinduessætningen blev mere ensartet og murværket blev pudset og kalket hvidt.

I 1859-1863 blev hovedbygningen ombygget til sin nuværende skikkelse ved arkitekt N.S. Nebelong. Ved ombygningen fik bygningen atter kamtakkede gavle, nye kamtakkede kviste, og trappetårnet med det høje spir blev tilføjet. Vestfløjen blev forlænget

og der blev anlagt en lang østvendt terrasse langs vestfløjens gårdside. Murværket var oprindeligt kalket i en lyserød nuance, der blev ændret til den nuværende røde farve ved en istandsættelse i 1949. Nebelong stod også for indretningen af Tranekær, hvor spisesalens interiør stadig står intakt.

Hovedbygningen på Tranekær fungerer i dag både som greveparrets private bolig og som ramme for eksklusive ophold både i privat og forretningsregi.

Vognladden blev opført i 1777, mens teaterbygningen og herskabsstalden blev opført i omkring 1800. Herskabsstaldens grove pudslag og sidelængernes afladede segmentbuer kan tyde på en ombygning senere i 1800-tallet.

Herskabsstalden er indrettet fungerer nu som restaurant.

Teaterbygningen fungerede fra opførelsen og frem til ca. 1816 som teaterbygning. Herefter blev den blandt andet anvendt til kornlager, infirmeri og skyttebolig. I dag rummer Teaterbygningen en mindre butik og en privat bolig.

Teaterbygning, herskabsstald og vognlade er tilskrevet arkitekten Andreas Kirkerup.

Tepavillonen blev opført i 1857.

— KILDER

Sværke, Anne Grethe: Nybyggt af gammel art, Nygotisk herregårdsarkitektur i Danmark 1830-1900; Skippershoved, Dansk Center for Herregårdsforskning, 2010

www.danskeherregaarde.dk

Weilbachs Kunstnerleksikon, Kunst Indeks Danmark

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi ved Tranekær knytter sig til hovedbygningens unikke beliggenhed på et naturligt højedrag, hvorved den uvægerligt udgør byens midtpunkt og, ikke mindst gennem sin markante røde farve, står som et pejlemærke i landskabet. Hovedbygningens høje placering giver sammen med den middelalderinspirerede arkitektur, bygningen et uindtageligt og majestætisk udtryk, der understreges af den svungne og stejle tilkørsel op til hovedbygningen. Det ophøjede og majestætiske udtryk

understreges af avlsbygningernes placering nedenfor borgbanken, hvor de tilsammen danner en underordnet, men fornem ankomst til herregården.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi ved Tranekær knytter sig til det samlede anlæg som et udtryk for et af de omfattende tiltag som "Generalen", Frederik Ahlefeldt-Laurvig (1760-1832), foretog sig i sin tid på Tranekær. Frederik Ahlefeldt-Laurvig var en godsejer, der var grebet af grebet af tidens fremskridtsidéer. Kort efter overtagelsen af Tranekær i 1791 gik han i gang med at gennemføre landboreformer. Han udflyttede fæstegårdene, udskiftede jorderne og afløste hoveriet. Også som byherre var han præget af fremskridtstroen, hvor han ud over at anlægge byen Tranekær med slottet som midtpunkt, efter midteuropæisk forbillede, lod samtlige af Langelands kirker restaurere også oprettede et lærerseminarium, en landbrugsmaskinfabrik og Danmarks første sukkerfabrik i Tranekær. I teaterbygningen var et antal fastansatte musikere, der spillede til de forestillinger, som blev opført af omrejsende teatertrupper. Ofte havde øens beboere fri adgang til forestillingerne.

Den kulturhistoriske værdi ved hovedbygningen knytter sig det ydre til bygningens udformning i nygotisk stil, der med stor sandsynlighed er inspireret af Schloß Babelsberg, (opført 1833) i Potsdam, Berlin. Lighederne ligger blandt andet i det pudsede murværk, udformningen af det markante trappetårn, de talrige blændarkader og pinakler samt ikke mindst den langstrakte terrasse ved vestfløjen. Tranekær adskiller sig således markant fra de nygotiske herregårde, der hidtil havde været opført i Danmark i 1800-tallet, idet disse stod i rød, blank mur og var udført i et formsprog, der relaterede sig tydeligt til danske borge og herregårde fra senmiddelalder og renæssance. Tranekærs hovedbygning sås i samtiden som en genfødsel af den middelalderlige borg, der tidligere lå på borgbanken. Hovedbygningen er således et vidnesbyrd om godsejerstandens økonomiske mulighed for, og ønske om, at manifestere deres sociale, økonomiske og politiske samfundsposition gennem ny arkitektur. Den nye arkitektur skulle være historisk orienteret, motivmættet og stemningsskabende samt henvise direkte til standens magtfulde stilling i ældre tider. Gennem sin ophøjede beliggenhed på borgbanken levede Tranekær også op til samtidens herregårdsbyggeri, hvor herskabets beboelse lå i passende afstand til avlsgården for at undgå støj- og lugtgener derfra.

I hovedbygningens indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til planløsningen, der er karakteristisk for periodens historicistiske herregårdsbyggeri i Danmark. Indretningen af boligen er præget af historiske stilelementer kombineret med en praktisk, og for

samtiden, moderne bolig. I hovedbygningens indre ses den traditionelle inddeling mellem herskabets repræsentative stuer i stueetagen og de private gemakker på første sal samt tyendets værelser placeret i tagetagen. Således udgør hele den høje stueetage hovedbygningens repræsentative del, hvilket ses i de en suite forbundne og gennemlyste stuer i vestfløjen samt i nordfløjens spisestuen. Den repræsentative karakter understreges af rummenes fornemme indretning med rigt detaljeret snedkerarbejde i alle former for panelering, fyldingsdøre med tilhørende indfatninger samt i de kopbåndsbårne inddækninger af bjælkelaget. Hertil kommer de mønsterlagte parketgulve og de pudsede lofters stukatur, der særligt i spisesalen og enkelte af vestfløjens stuer tydeligt afspejler indretningen fra Nebelongs ombygning i 1859-1863, der ligesom hovedbygningens ydre er udført i nygotisk stil med referencer til middelalderens og renæssancens arkitektur, som man fortolkede den i midten af 1800-tallet. Hovedbygningens indretning afspejler også datidens rekreative anvendelse og inddragelse af omgivelserne, idet indretningen udnytter hovedbygningens for Danmark særdeles høje og enestående beliggenhed, hvilket tydeligt ses af vestfløjens store terrasse, havestuen, portbygningens store tagterrasse og af den vestvendte karnap, hvorfra det vidstrakte syn over det omgivende landskab kan nydes fra bygningen.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig også til herskabets private gemakker på første etage, hvor værelserne i nordfløjen er lagt omkring en fordelingsgang og de private stuer er placeret i vestfløjen. Disse rum er stadig præget af en gennemført og detaljerig udførelse i alle snedkerdetaljer, men i en enklere udformning. Førstesalens rum har parketgulve, brystnings- og helpaneler samt pudsede lofter med stukprofiler. Tagetagens indretning afspejler ligeledes etagens oprindelige funktion til opbevaring og som tyendets beboelse. Dette er ses af fordelingsgangen, der giver adgang til de mindre værelser, der i forhold til bygningens øvrige etager har en enkel indretning med bræddegulve og enkle fyldingsdøre med tilhørende gerichter. Hertil kommer de oprindelige indbyggede skabe, der kan have været anvendt til opbevaring af linned. Den praktiske og i samtiden moderne bolig er også afspejlet i den fornemme og repræsentative hovedtrappe og den mere enkle bitrappe, der har gjort, at herskab og tyende har kunnet færdes i bygningen uden at de praktiske husholdningsrelaterede funktioner har grebet ind i herskabets liv.

Den kulturhistoriske værdi knytter sig også til de barokke enfyldingsdøre med tilhørende kraftigt underskårne gerichter, der sandsynligvis stammer fra ombygningen af middelalderborgen i 1720'erne.

Afslutningsvis knytter der sig kulturhistorisk værdi til hovedbygningens oprindelse i middelalderen. Middelalderborgen er

endnu tydeligt aflæselig i kælderetagens kraftige loftskonstruktioner, i sporene efter ombygninger i kælderens middelalderlige murværk og ikke mindst i det metertykke murværk, der ses i de dybe vinduesnicher overalt i bygningen. I kraft af Tranekærs lange forhistorie med oprindelse i middelalderen, betegnes hovedbygningen i dag som Danmarks ældste, beboede, verdslige bygning.

Den kulturhistoriske værdi ved tepavillonen knytter sig til bygningens udformning med et svajet, tagpapbeklædt tag, lanterne, tungebort og spidsbuede dør- og vinduespartier, der som en fortolkning af et kinesisk formsprog afspejler datidens interesse for det eksotiske. Tepavillonen indgår endvidere som en væsentlig del af den landskabelige park, der blev etableret omkring 1860 og sidenhen omlagt af den engelske havearkitekt A. Milner i 1890'erne.

Den kulturhistoriske værdi ved tepavillonens indre knytter sig til bygningens ene rum, hvor de store vinduespartier giver en fin kontakt mellem interiøret og den omgivende park. Hertil kommer loftsbemalingen, der synes at illudere en teltduk og således anslår en elegant og rekreativ stemning, der harmonerer med bygningens oprindelse som herskabets tepavillon.

Den kulturhistoriske værdi ved teaterbygningen knytter sig i det ydre til længebygningen i gulkalket grundmur med et stort, opskalket mansardtag af røde vingetegl. Bygningens hovedform kan give mindelser til Hofteatret i København og griber stilistisk tilbage til byggeri fra omkring 1770'erne. De to skorstenspiber afspejler, at bygningen har kunnet opvarmes og viser sammen med de torammede vinduer, at bygningen har været tænkt som bolig og ophold for mennesker. Portgennemkørslen har gjort det muligt at passere med køretøjer til og fra ridebanen, der lå mellem teaterbygningen og herskabsstalden. Den store tagkonstruktion har med stor sandsynlighed kunne rumme de indre installationer, der har gjort det muligt at opføre teater i det indre.

I teaterbygningens indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til den oprindelige etageinddeling samt væggene af bindingsværk med pudsede tavler.

Den kulturhistoriske værdi ved herskabsstaldens ydre knytter sig til bygningens tidstypiske udformning i klassicisme, der blandt andet er karakteriseret ved bygningens symmetriske opbygning, de afvalmede tage, frontispicerne, gesimserne og indfatningerne samt de konsolbårne fordakninger over indgangspartierne. Hertil kommer, at bygningens hovedfacade vender ud mod pladsen mellem stald- og teaterbygning, der tidligere har været anlagt som en ridebane, hvorved bygningens funktion som stald for herskabets ride- og køreheste fremhæves. Den sydvendte portåbning viser også

bygningens praktiske udformning, idet den direkte adgang til vognladen mod syd har lettet staldpersonalets arbejdsgang, når kørehestene skulle spændes for.

Herskabsstaldens detaljerige, klassicistiske udformning placerer endvidere bygningen som den fineste i avlsbygningernes interne hierarki, hvor både vognlade og teaterbygning gennem deres mere beskedne materialevalg og mere funktionsprægede udformning indtager en mere underordnet position.

I herskabsstaldens indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til det velbevarede og stort set intakte staldinteriør med båse, krybber og navneskilte. Hertil kommer den ældre materialeholdning, hvor de klinkebelagte gulve med grebning, de forsirede støbejernsgitre og vægbeklædningen af marmor dels er slidstærke men også afspejler bygningens oprindelige funktion til opstaldning af herskabets kostbare ride- og køreheste.

Den kulturhistoriske værdi ved vognladen knytter sig i det ydre til bygningens konstruktion i bindingsværk og til de mange tofløjede revleporte, hvor den enkle slidstærke materialeholdning vidner om bygningens funktionsbetingede oprindelse som vognlade.

I vognladens indre knytter den kulturhistoriske værdi sig til bygningens oprindelse som vognlade og oplagringsted. Dette kommer fysisk til udtryk gennem de store, gennemlyste rum med separate portåbninger og den enkle, slidstærke materialeholdning med teglgulve, kalkede vægge, pudsede lofter eller bræddeloftet med synligt bjælkelag.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig til det samlede anlæg bestående af hovedbygning, tepavillon, teaterbygning, herskabsstald og vognlade, hvor bygningernes individuelle placering på og ved borgbankens fod udgør et helstøbt og unikt herregårdanlæg.

Den arkitektoniske værdi ved Tranekærs hovedbygning knytter sig i det ydre til de store vinkelbyggede fløje, hvis markante røde farve får bygningen til at stå frem i landskabet. Hovedbygningens levende og facetterede udtryk, der opstår i kraft af de kamtakkede gavle, blændarkaderne, trappetårnet og karnapperne står i en effektiv kontrast til den rustikke kampestenssokkel. Hovedbygningens samlede udtryk og den høje beliggenhed giver et dramatisk og majestætisk udtryk, der leder tankerne hen på nygotikkens centraleuropæiske borgbyggerier.

I hovedbygningens indre ligger den arkitektoniske værdi særligt i de repræsentative stuers stukudsmykning med panelering og mønsterparketgulve, der trods deres store dimensioner har den intimitet, man tilstræbte under historicismen. Yderligere ligger der en særlig arkitektonisk værdi i spisesalen, hvis intakte historicistiske interiør fra Nebelongs hånd, der er præget af den for samtiden dunkle farveholdning, det mørke træværks fornemme forarbejdning og loftets stukkatur i form af løvranker, hvorved salen fremstår som et fornemt eksempel på et af historicismens stemningskabende rum.

Den arkitektoniske værdi ved tepavillonen knytter sig til det gennemførte, kinesisk inspirerede formsprog, hvor hovedformen domineres af det svajede pyramidetag med lanterne og bredt, stolpebåret tagudhæng. Træborten og de diagonalt opsprossede vinduer giver sammen med de tilhørende sirligt forarbejdede bænke tepavillonen et pynteligt og net udtryk, der samles og understreges af bygningens enkle og effektfulde farveholdning. Hertil kommer, at tagudhænget og den flisebeklædte terrasse danner et hyggeligt udendørs rum, som gør, at man komfortabelt og tørskoet kan nyde den omgivende park.

Den arkitektoniske værdi ved tepavillonens indre knytter sig til pavillonens ene rum, hvor lysindfaldet gennem de store vinduer, det mønsterlagte bræddegulv og loftets effektfulde trompe l'oeil bemaling giver rummet et luftigt og rekreativt udtryk.

Teaterbygningens arkitektoniske værdi knytter sig i det ydre til bygningens sluttede form, der domineres af det store teglklædte, mansardtag, der samler bygningen og giver den et udpræget helstøbt udtryk. Endelig knytter den arkitektoniske værdi sig til den enkle farveholdning og bygningens symmetriske opbygning, der centrerer sig omkring portåbningen.

Den arkitektoniske værdi ved herskabsstalden knytter sig til herskabsstaldens symmetriske opbygning og det overordnede klassicistiske stiludtryk, der giver bygningen et stærkt og karakterfyldt udtryk og som tillige understreger bygningens fremtrædende position i avlsbygningernes interne hierarki. Sammen med teaterbygningen danner herskabsstalden en statelig indramning af området nedenfor hovedbygningen.

I herskabsstaldens indre knytter den arkitektoniske værdi sig til det velbevarede staldinteriør, herunder båsenes detaljerige gitterværk og sydvæggens marmorbeklædning samt de fint forarbejdede navneskilte. Den lange række af ensartede båse fremhæver det imponerede vue gennem det lange staldrum.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

De bærende fredningsværdier ved Tranekær knytter sig til det samlede anlæg bestående af hovedbygning, tepavillon, teaterbygning, herskabsstald og vognlade, som et fornemt eksempel på et herregårdsmiljø med oprindelse i middelalderen og senere om- og tilbygninger i 1700- og 1800-tallet.

De bærende fredningsværdier ved hovedbygningen knytter sig i det ydre til den grundmurede vinkelbygning i tre etager, bygget på et over middelalderlige fundamenter og vægge, samt trappetårnet med spåndækket spir, portbygning, karnapper, kampestenssokkel med terrasse, det pudsede, kalkede murværk og det teglhængte heltag. Hertil kommer alle ældre og oprindelige bygningsdele og -detaljer, herunder det nygotiske stiludtryk med alle detaljer, skorstenspiber, kviste, trapper, døre og vinduer samt den traditionelle materialeholdning.

I hovedbygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af den oprindelige og ældre planløsning på samtlige etager. Hertil kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder tagkonstruktionen, hoved- og bitrappeløbet, terrazzo-, brædde- og parketgulve, pudsede og tapetserede vægge, lofter med synligt bjælkelag, pudsede lofter med stukkatur, bjælkelagsinddækninger med udskårne kopbånd, fyldingsdøre fra 1700- og 1800-tallet med tilhørende gerichter, alle typer panelering samt vinduernes anverfere og stormkroge. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier for tepavillonen knytter sig i det ydre til bygningens konstruktion i overkalket bindingsværk, det ubrudte, svajede, tagpapbeklædte pyramidetag med bredt, stolpebåret tagudhæng, det brede fundament, der danner en terrasse om tre af bygningens sider, og det lille separate rum på bygningens vestside. Endvidere kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder træbort, bænke, vinduer og dør. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I det indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den oprindelige indretning ét rum, det mønsterlagte bræddegulv, de hvidkalkede bindingsværksvægge og det pudsede loft med trompe l'oeil bemaling. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

I teaterbygningen knytter de bærende fredningsværdier sig i det ydre til det grundmurede og kalkede hus med højt mansardtag med de stort set ubrudte tagflader hængt med røde vingetegle samt til portgennemkørslen i midten. Hertil kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder skorstenspiber, kviste døre og

vinduer, portgennemkørselens pigstensbelægning. Endvidere kommer den traditionelle materialeholdning.

I teaterbygningens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til etageinddelingen, tagkonstruktionen, de bevarede dele af en ældre planløsning og den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier i herskabsstaldens ydre knytter sig til den grundmurede, trelængede, symmetriske bygning i en etage med frontispicer og det afvalmede tag med stort set udbrudte tagflader hængt med røde vingetegl samt det overordnede klassicistiske stiludtryk med alle detaljer. Hertil kommer alle ældre og oprindelige bygningsdele og -detaljer, herunder kviste, døre, porte, vinduer og den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier i herskabsstaldens indre knytter sig til alle ældre og oprindelige overflader, bygningsdele og -detaljer, herunder klinkegulve med grebning, pudsede og kalkede vægge, væggenes marmorbeklædning, listebeklædt loft med synligt bjælkelag med profilerede og dekorativt bemalede inddækninger de bevarede ældre staldinventar, herunder spiltorve med højhække og krybber, gitre, sadelknægte og stolper af støbejern samt navneskilte. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

De bærende fredningsværdier ved vognladen knytter sig i det ydre til bygningens konstruktion i opstolpet bindingsværk og pudsede, kalkede tavl, soklen af marksten og det helvalmede tag med ubrudte tagflader af røde vingetegl. Hertil kommer alle oprindelige og ældre bygningsdele, herunder høgab, revleporte og -døre, gesimser, vinduer og den traditionelle materialeholdning.

I vognladens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til de bevarede dele af den ældre planløsning. Hertil kommer de oprindelige og ældre bygningsdele og -detaljer, herunder pigstens- og støbte gulve, pudsede vægge, vægge kalket over stok og sten, bræddeløfter med synligt bjælkelag og pudsede lofter samt den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.